

Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=29987>

Özet

Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği (SZFO), T. Ayas, F. Aydın ve M. B. Horzum tarafından 2015 yılında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, bireylerin, özellikle de öğrencilerin, günümüzde yaygınlaşan sanal zorbalık olgusu hakkındaki bilgi, algı ve tepki düzeylerini belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, alan yazındaki boşluğu doldurmak ve sanal zorbalığın tanımı, nedenleri ve sonuçları hakkında farkındalık ölçmek için bir araç sağlamak üzere bir **geliştirme** çalışması olarak sunulmuştur.

Ölçeğin geliştirme süreci, geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini içermekte olup, psikolojik ve eğitim araştırmalarında kullanılabilecek sağlam bir yapı sunmayı hedeflemektedir. Bu araç, sanal zorbalıkla mücadele stratejilerinin belirlenmesi ve eğitim programlarının etkinliğinin değerlendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Sanal zorbalık, farkındalık, siber zorbalık, psikometrik, ölçek geliştirme, teknoloji bağımlılığı, gençlik.

Yazarlar

Ayas, T., Aydın, F., Horzum, M. B.

Amaç

Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin sanal ortamda meydana gelen zorbalık türleri, bu zorbalığın mağdur ve fail üzerindeki etkileri ve zorbalık durumunda izlenmesi gereken yasal veya etik yollar hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunu ve ne ölçüde farkındalık geliştirdiğini tespit etmektir.

Bu araç, eğitim kurumlarında ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinde sanal zorbalık riskini değerlendirmek, risk altındaki grupları belirlemek ve önleyici müdahaleler geliştirmek için kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle gençlerin dijital vatandaşlık becerileri ve çevrimiçi güvenlik bilgileri düzeylerini anlamada yardımcı olmaktadır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki **farkındalık** (awareness) kavramını, spesifik olarak siber zorbalık bağlamında ölçmektedir. Ölçülen yapı, yalnızca bilgi düzeyini değil, aynı zamanda sanal zorbalık eylemlerinin ciddiyetini kavrama, bu tür davranışları tanıma ve olası sonuçlarını öngörme yeteneğini de içerir.

Bu ölçek, bilişsel ve duyuşsal bileşenleri olan bir farkındalık düzeyini yansıtır. Bilişsel bileşen, zorbalık türleri ve yasal çerçeveler hakkındaki bilgiyi kapsarken; duyuşsal bileşen, zorbalığa karşı duyarlılık ve etik sorumluluk hissiyatını içerir. Ölçek maddeleri, bu çok boyutlu yapıyı temsil edecek şekilde hazırlanmıştır.

Geçerlik

Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği'nin **geçerlik** çalışması, Ayas, Aydın ve Horzum (2015) tarafından yayımlanan makalede detaylandırılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde, yapı geçerliğini sağlamak amacıyla faktör analizleri kullanılmıştır.

Araştırmacılar, ölçeğin teorik yapıyı ne kadar iyi temsil ettiğini değerlendirmek için uzman görüşlerine başvurmuş (kapsam geçerliği) ve istatistiksel yöntemlerle yapı geçerliğini (construct validity) incelemiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin sanal zorbalık farkındalık yapısının tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin **güvenirlilik** analizleri de geliştirme çalışmasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Güvenirlilik, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını ifade eder. Genellikle iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanarak ölçeğin maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü belirlenir.

Ayas ve arkadaşları (2015), ölçeğin iç tutarlılık değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu raporlamışlardır. Yüksek güvenirlilik değerleri, ölçeğin farklı zamanlarda ve farklı örneklemelerde benzer sonuçlar vereceği anlamına gelir, bu da ölçeğin bilimsel araştırmalarda kullanılmaya destekler.

Faktör Analizi

Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği'nin yapısal bütünlüğünü ortaya koymak için **faktör analizi** yöntemleri kullanılmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında yaygın olarak kullanılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) teknikleri uygulanmıştır.

Bu analizler sonucunda ölçeğin kaç boyuttan oluştuğu ve maddelerin hangi faktörler altında toplandığı belirlenmiştir. Faktör yapısının netleştirilmesi, ölçeğin teorik temellerini güçlendirmiş ve araştırmacılara sanal zorbalık farkındalık alt boyutları hakkında bilgi sağlamıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Development)

Format: Derecelendirme Tipi Ölçek (Likert tipi olduğu varsayılmaktadır, orijinal çalışmada)

detaylandırılmamıştır.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenci Popülasyonu

Yaş Grubu: Genellikle ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri (gençler ve genç yetişkinler)

Popülasyon Detayları: Ölçek, internet ve sosyal medya kullanımının yoğun olduğu yaş gruplarındaki sanal zorbalık konusundaki farkındalığın hedef almaktadır.

Test Metodolojisi: Bireysel olarak uygulanan, kendi kendine raporlama (self-report) yöntemiyle doldurulan bir anket türüdür.

Anahtar Kelimeler

Ölçek geliştirme, psikometri, dijital güvenlik, internet etiği, gençlik araştırmaları, siber güvenlik, geçerlilik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: furkanaydin@live.com

Yazın Adresi: Makalede belirtilen akademik kurum adresleri geçerlidir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2015

Şinler ve Ücret: Ölçeğin bilimsel araştırmalarda ve eğitim amaçlı kullanımlarında genellikle yazarlardan izin alınması gerekmektedir. Ticari kullanım veya geniş çaplı uygulamalar için yazarlarla iletişimi kurulması tavsiye edilir. İletişim e-posta adresi: furkanaydin@live.com.

Kaynakça

Ayas, T., Aydın, F. ve Horzum, M., B. (2015). Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 38-51.

Bu çalışmanın orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [sanal-zorbalik-farkindalik-olcegi-toad.pdf](#)

Sanal Zorbalık Farkındalık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler için Ayas, Aydın ve Horzum (2015) tarafından yayımlanan makaleye başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM